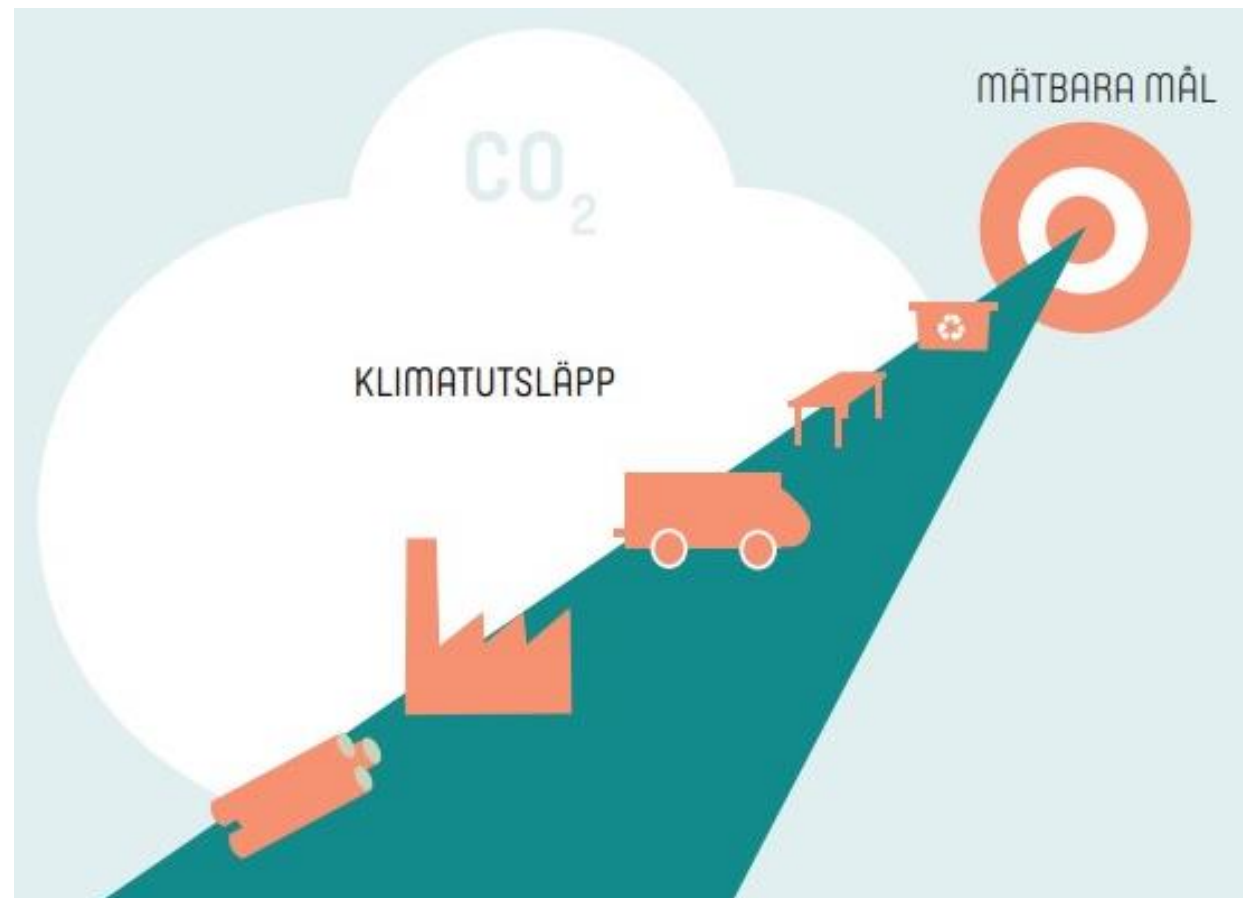

PRESENTATION AV VINNOVAPROJEKTEN

Utgångspunkter, syften och resultat

Sven-Olof Ryding, IVL

VINNOVA

@ivl
SVENSKA
MILJÖINSTITUTET

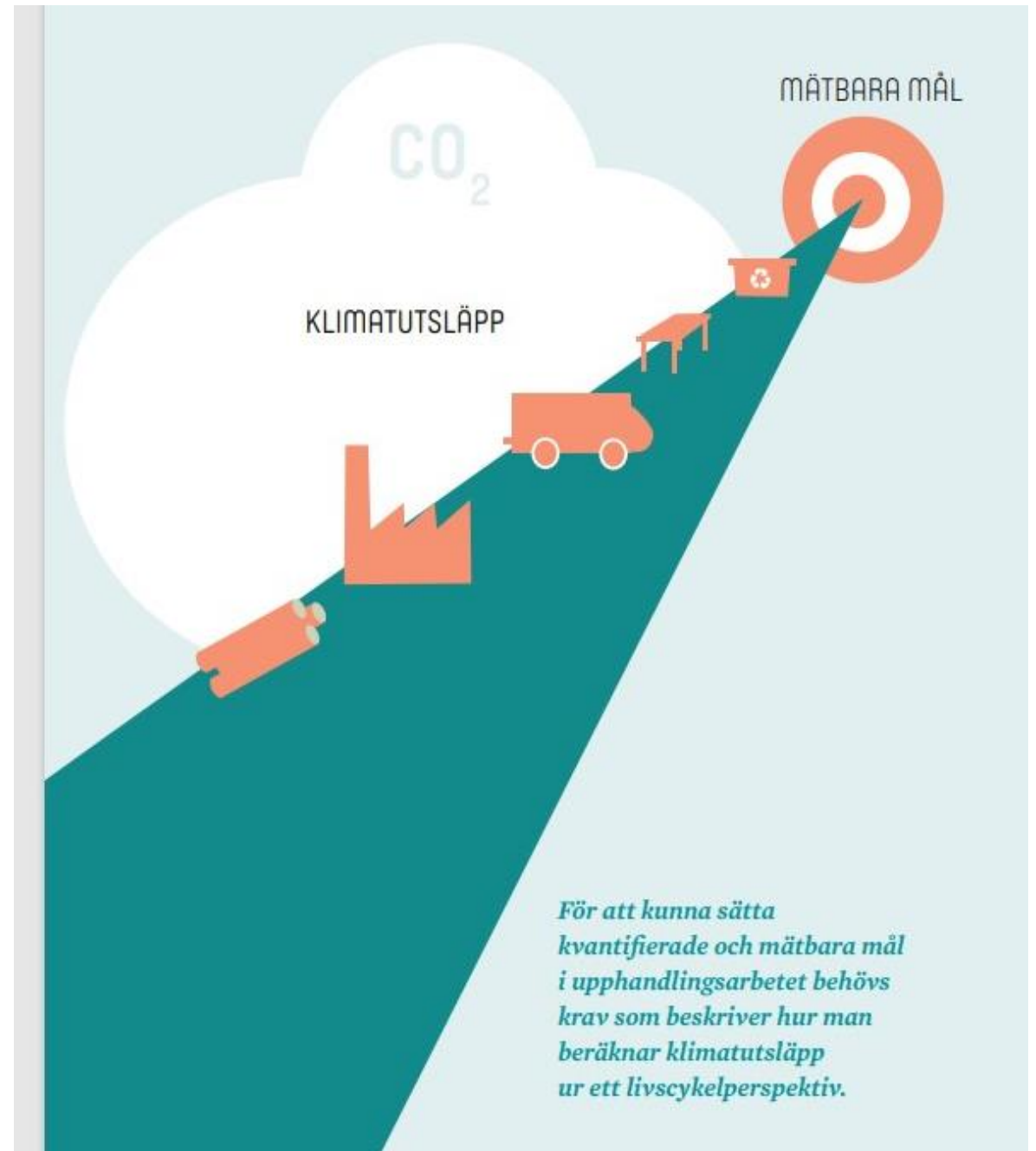
Projektet

ETABLERA OFFENTLIG UPPHANDLING SOM ETT KLIMATPOLITISKT STYRMEDEL

- Vi uppfyller inte vårt generationsmål - offentlig upphandling är det enda styrmedel som kan påverka klimatutsläpp i andra länder.
- Inga klimatmål satta för den offentliga upphandlingen!

CIRKULÄRDEKLARATIONER SOM ETT ALLSIDIGT POLICY- OCH UPPHANDLINGSVERKTYG

- Cirkulär ekonomi har under senare tid blivit ett högt prioriterat område – såväl i Sverige som internationellt, med särskilt fokus på betydelsen av upphandling.
- Cirkulär upphandling har samma mål som den fossil-fria upphandlingen – att minska produkters klimatpåverkan.

Utgångspunkter

Etablera offentlig upphandling som ett klimatpolitiskt styrmedel

- Behov att effektivisera fossilfri upphandling genom att föreslå praktiska arbetsformer → möjliggöra krav på kvantitativ information om produkters klimatprestanda.
- Internationell standard för stöd i operativt upphandlingsarbete → ISO 14025 om miljövarudeklarationer (EPD:er), vilket möjliggöra saklig och invändningsfria jämförelser av olika produkters klimatprestanda.

Cirkulärdeklarationer som ett allsidigt policy- och upphandlingsverktyg

- Stor utmaning att utarbeta relevanta cirkulära upphandlingskriterier som beaktar alla materials "cirkulära egenskaper".
- Cirkulärdeklarationer kan ingå i en EPD, som kompletterande klimatinformation genom ett praktiskt och insamlingsförfarande av uppgifter som annars är svåra och kostsamma att ta fram.

Klimatfrågan ställer krav på att beakta ett livscykelperspektiv i offentlig upphandling

DEN NATIONELLA UPPHANDLINGSSTRATEGIN:

Bristande helhetsperspektiv i upphandling kan innebära att kostnader och värden för andra verksamheter som berörs av upphandlingen inte tas med i kalkylen och inte heller kostnadsskillnader som uppstår under produkters livscykel.

Det kan leda till oönskade "övervältringseffekter" och till en suboptimering av resurser totalt sett. Det är därför viktigt att beakta livscykelperspektivet i inköpsarbetet.

Även om inköpspriset i en enskild upphandling blir högre om miljökrav ställs kan den totala samhällskostnaden på sikt bli lägre.

Samtliga skeden, inklusive forskning och utveckling – som en vara, tjänst eller ett byggnadsverk genomgår från råvaruanskaffning eller generering av resurser till bortskaffande, sanering och tjänstens eller anskaffningens slut. (1 kap. 17 § LOU och 1 kap. 16 § LUF)

”Misstron” mot LCA

Miljöbalken (SOU 2022:21)

Beroende på olika antaganden, systemgränser m.m. i en LCA i ett livscykelperspektiv får man olika svar på om produkter är hållbara eller inte. För att jämförelser ska bli rättvisande krävs ofta insamling av stora mängder data från flera länder.

Leverantörer

LCA-krav kräver enorma resurser och hög kompetens för att verifiera att kraven efterlevs, att brister rättas till, samt att säkerställa att kraven efterlevs över tid

Upphandlingsmyndigheten

Att använda LCA-beräkningar i offentlig upphandling är en stor utmaning beroende på brist på information, spårbarhet och kräver mycket LCA-kunnande som vanligtvis saknas hos upphandlande myndigheter

Transportsektorn

Olika drivmedels klimatpåverkan i CO₂-ekvivalenter kan inte återges i absoluta tal beroende på de olika förutsättningar LCA-beräkningar kan utgå från.

Byggsektorn

Det vare sig är rimligt eller lämpligt att införa krav på en fullständig livscykelanalys då detta i dag bedöms vara en alltför komplex uppgift

Förenklade LCA-krav utnyttjar inte informationen om produkters klimatpåverkan (och äventyrar en likabehandling?)

Kriterietext

- För att erhålla [poäng/prisavdrag] vid anbudsutvärderingen ska leverantören i sitt anbud redovisa klimatpåverkan ur ett livscykelperspektiv för en eller flera engångstextilier, som omfattas av kontraktet.

Förslag till bevis

- Leverantören ska på begäran kunna uppvisa något av exempelvis följande:
- Miljödeklaration enligt ISO 14025 eller likvärdig standard. *
- Klimatfotavtryck enligt ISO 14067 eller likvärdig standard.*
- *Beräkningen ska innehålla resultat från livscykelanalys i enlighet med ISO 14044 eller likvärdig standard.

Byggområdet har kommit längst när det gäller att ställa LCA-krav

Från den 1 januari 2022 gäller i Sverige krav på en klimatdeklaration vid uppförande av nya byggnader. Det innebär att byggherrar ska redovisa vilken påverkan på klimatet en ny byggnad har.

Information för bedömning av byggprodukter																	
Produktskede			Byggproduktion		Användningsskede							Slutskede				Tilläggsinformation	
A1	A2	A3	A4	A5	B1	B2	B3	B4	B5	B6	B7	C1	C2	C3	C4	D	
Råvaruförskning	Transport	Tillverkning	Transport	Bygg- och installationsprocess	Användning	Underhåll	Reparation	Utbyte	Ombyggnad	Driftenergi	Driftens vattenanvändning	Demontering, rivning	Transport	Restproduktsbehandling	Bortskaffning	Aterbruk-återvinningspotential	
Mätdata	Mätdata	Mätdata	Scenario	Scenario	Scenario	Scenario	Scenario	Scenario	Scenario	Scenario	Scenario	Scenario	Scenario	Scenario	Scenario	Scenario	

Lagen bygger på EU-standardEN EN 15804, som i sin tur baseras på ISO 14025.

Endast klimatinformation baserad på en hel livscykel kan jämföras

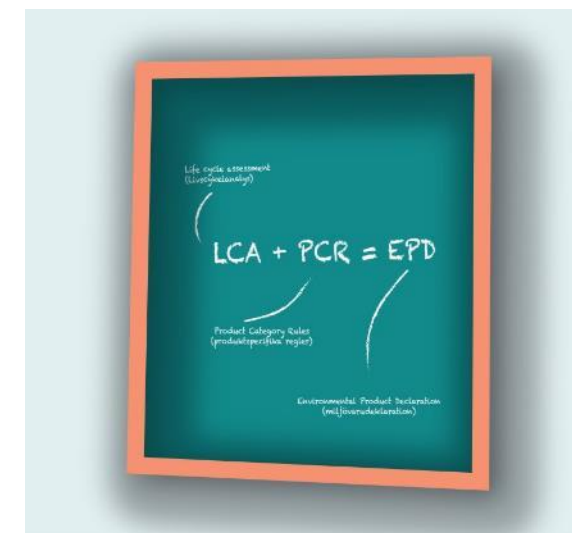
ISO-standarden 14025 om EPD har potential att bli ett brett upphandlingskoncept som tillgodoser ett flertal önskemål

Miljömärkning och miljödeklarationer – Typ III miljödeklarationer – Principer och procedurer

Objectives:

- * to assist purchasers and users to make informed comparisons between products
- * provide information for assessing the environmental impact of products over their life cycle

Vad karakteriserar en EPD

- Ett frivilligt system med stort internationellt erkännande och tillämpning
- Tillhandahåller gemensamma produktspecifika LCA-beräkningsregler, PCR
- Resultaten genomgår en oberoende kvalificerad extern granskning och godkännande
- Administreras och registreras av en EPD programoperatör

KLIMATMÅLS-
ARBETE

UPPHANDLINGS-
ARBETE

KRITERIE-
KLIVET

TIPS OCH RÅD

Upphandlingspanelen.se → Klimatmålsarbete

- Kommuners klimatmålsarbete
- Industrins klimatmålsarbete i Sverige
- Industrins klimatmålsarbete globalt
- Klimatmålsarbete enligt SBT (*Science Based Target*)
- Politiska initiativ
- Internationell utblick

Upphandlingspanelen.se → Kriterieklivet

- PCR och EPD fossilfri upphandling
- Kriteriekollen för cirkulär upphandling
- Sökbar databas för fossilfri upphandling
- Sökbar databas för cirkulär upphandling

Upplandingspanelen.se

→ Tips och råd

- Tolkning av resultat i fossilfri upphandling
- Tolkning av resultat i cirkulär upphandling
- Erfarenheter av fossilfri och cirkulär upphandling
- Länkar till goda exempel inom hållbarhetsområdet

Tack!